



## KIEMELT AKADÉMIAI RENDSZER LABDARÚGÓINAK VÉLEMÉNYE A SPORTÁGVÁLASZTÁSRÓL, SIKERESSÉGRŐL ÉS AZ EDZŐI SZEREPEKRŐL

**Bognár József\* és Csáki István\*\***

*\* Eszterházy Károly Egyetem*

*\*\* Testnevelési Egyetem*

A hagyományos pedagógusszerepek között napjainkban hangsúlyos teret kap a nevelői, a tudásátadó, a partneri és a tanórán kívüli szerep (Gergely, 2002; Hoffmann, 2002). A pedagógus kiemelt feladata közé tartozik a nevelés céljának és folyamatának kidolgozása és megvalósítása, mely tevékenységben az iskola intézménye mellett bizonyos minőségben a szülők és a tanulók is részt vesznek (Czövek, 2017). E tekintetben hangsúlyos szerepet kap a tudatos tervezés, az értékek kialakítása és a gyakorlás mint a sikeres felnőtt életre való felkészítés elemei.

Nincs ez másképp a sportban sem. A tudatosan tervezett sportágválasztás, a szisztematikus kiválasztás és a tehetséggondozás rendszere alapvetően meghatározza a sportoló karrierjének lehetséges kimenetelét, sikerességét (Bognár, 2009). Az utánpótlásnevelés rendszerszintű fejlesztése kiemelten fontos a labdarúgáshoz szükséges képességek fejlesztésében, a készségek kialakításában, valamint ezen keresztül a beválás elősegítésében (Vincze et al., 2011). Ismert, hogy a siker eléréséhez a sportszakmai tényezők mellett igen szükséges a pedagógiai és az érzelmi felkészítés is (Gombocz, 2005).

A labdarúgó tehetségek kiválasztása és az objektív tesztekkel történő értékelése, illetve erre építve fejlesztése komplex és soktényezős feladat. A folyamatos mérések és elemzések segítségével olyan referenciapontokat lehet létrehozni, melyek iránymutatóként biztosíthatják a minőségi utánpótlásnevelést, ezáltal a kiemelkedő egyéni és csapateredmények elérését (Vincze et al., 2008). Egyértelmű, hogy a tehetséggondozás folyamatában a fókuszunk nem kizárólag az objektív teszteredményekre kell irányulnia, hanem ezen felül a komplex képzés, felkészítés és az irányított nevelőhatások is jelentős befolyásoló szerepet bírnak (Kiss & Bognár, 2018).

### **Utánpótlásnevelés a labdarúgásban**

A sikeres utánpótlásnevelés érdekében szükséges azon konkrét sportági jellemzőket és elvárt képességszinteket összeállítani és vezérelvként használni, melyek segítségével jelezhető előre a felnőttkori teljesítmény és a beválás (Viswanath et al., 2012). Azonban

ennek a sportági profilnak a felhasználása, amit elsősorban az eredményes felnőtt sportolók teszteredményeiből alakítanak ki, főleg az utánpótlásnevelésben, konkrétan a kiválasztás és a tehetséggondozás folyamataiban kap számottevő szerepet (Mills et al., 2012).

A sikeres klubok nem kizárólag tudományos szempontok és a sportági profil kritériumai szerint végzik sportszakmai munkájukat, hanem többnyire tapasztalt edzők és játékosmegfigyelők által összeállított elvek és módszerek alapján válogatják ki a potenciális tehetségeket (Williams & Reilly, 2000). Abban egyetértés mutatkozik, hogy a labdarúgásban a kiválasztás elsődleges funkciója a mérkőzés során és a versenyszituációban nyújtott teljesítmény, azonban a tehetséggondozás során emellett jelentős szerepet kap a fizikum és a testösszetétel, valamint a fiziológiai, a kognitív, az affektív és a szociális tényezők köre is.

A labdarúgó tehetségre vonatkozó elméletek és gyakorlatok hasonló irányban és szellemiségben jelentkeznek, ugyanakkor bizonyos hangsúlybeli különbségekkel jellemezhetők. Reilly, Williams és Richardson (2003) elsősorban a fizikai/motorikus, pszichés, szociális, illetve kognitív előrejelző faktorokat emelték ki. Christensen (2009) viszont azt mutatta ki, hogy a legfontosabb megkülönböztető tényezők közé a testalkat, a motoros tényezők, a technika, az egyensúly, az intelligencia, a felfogóképesség, a személyiség, az attitűd és a gyorsaság tartozik. Brown (2001) szerint a technikai és taktikai tudás, az atletikus képesség és a pszichológiai jellemzők alkotják a labdarúgó sportági profilt. Az egyik részletesebb labdarúgókkal kapcsolatos modellt Williams és Franks (1998) alkotta meg, melyben öt fő területet emelnek ki: fizikai, fiziológiai, szociológiai, pszichológiai és kognitív tényezők (1. táblázat).

1. táblázat. A labdarúgó tehetség kibontakozását befolyásoló tényezők

| <i>Humánbiológiai jellemzők, testösszetétel</i> | <i>Fiziológiai tényezők</i>   | <i>Motorikus készségek</i>      | <i>Környezeti és társadalmi tényezők</i> | <i>Kognitív tényezők</i> | <i>Személyiség-tényezők</i> |
|---|-------------------------------|---------------------------------|--|--------------------------|-----------------------------|
| – Testmagasság                                  | – Aerob kapacitás             | – Labdás technikai tudás        | – Szülői háttér                          | – Figyelem               | – Önbizalom                 |
| – Testsúly                                      | – Anaerob laktacid kapacitás  | – Labda nélküli technikai tudás | – Szocioökonómiai státusz                | – Anticipáció            | – Szorongás                 |
| – Az alsó végtag csontjainak átmérője           | – Anaerob alaktacid kapacitás |                                 | – Iskolázottság                          | – Gondolkodás            | – Motiváció                 |
| – Izomtömeg                                     |                               |                                 | – Edző-sportoló interakció               | – Döntéshozatal          | – Koncentráció              |
| – Szomatotípus                                  |                               |                                 | – Sporttal eltöltött órák száma          | – Játékintelligencia     |                             |
| – Növekedés, fejlettség                         |                               |                                 | – Kulturális és közösségi tényezők       | – Kreativitás            |                             |
| – Testzsír                                      |                               |                                 |  |                          |                             |

Megjegyzés: Williams és Franks (1998) elméletének módosított változata

A sportra alkalmazható különböző tehetségmodellek és elméletek – apró eltérésekkel – mind azt hangsúlyozzák, hogy a környezeti, szociális és személyes faktorok együttes jelenléte nélkül nem érhető el kiemelkedő teljesítmény (Meylan et al., 2010). A bemutatott jellemzők alapján a pedagógiai szerepek és a személyiség kérdésköre nem jelenik meg hangsúlyosan a labdarúgás sportági profiljában, pedig a tehetséggondozás folyamatában kiemelten fontos szerepe van az edző személyiségének, pedagógiai tudásának és tevékenységének (Kun & Tóth, 2010).

Az utánpótlásnevelés hangsúlyos területéhez tartozik a teljesítmény, az élmény, a képességfejlesztés és a preventív edzés. Mivel a sportvezetők és többnyire a sportoló családja is elvárja a magas teljesítményt és a győzelmet, ez a fiatal sportolókkal szemben túl magas követelményekhez is vezethet (Balogh & Trzaskoma-Bicsérdy, 2019). Ennek következménye az lehet, hogy a fejlődés távolról sem optimális (Petitpas et al., 2008), a motiváció csökken, és ezzel párhuzamosan a kiégés veszélye erősödik (Gyömbér & Kovács, 2012).

### **A labdarúgó akadémiai szerepe**

A hazai akadémiai labdarúgás olyan utánpótlásnevelő intézményei, amelyek a kiválóan képzett és nemzetközileg versenyképes játékosok nevelését tekintik kiemelt célnak (Varga et al., 2018). Jelenleg 19 ilyen akadémia működik hazánkban, melyek hasonló eljárásrenddel és az Európai Labdarúgó-szövetség (UEFA) által alkalmazott működési feltételrendszer mentén dolgoznak a tanulási, lakhatási-ellátási, szakmai és intézményi feltételek biztosítása által<sup>1</sup>.

Hazánkban elsősorban a labdarúgó akadémiai rendszerén keresztül történik a sportág utánpótlásnevelése és komplex tehetséggondozása, illetve a fiatal labdarúgók karrierjének és egyúttal a sportágnak a fejlesztése (Kiss et al., 2019). Mivel a kiválasztáshoz és a tehetséggondozáshoz a rendszer kiváló feltételekkel rendelkezik (Kasuba, 2018), az elmúlt években az akadémiai magyar utánpótlás képzésének kiemelkedő szereplőjévé váltak (Kiss et al., 2015). Mindezek ellenére csak nagyon alacsony számban jutnak be fiatal labdarúgóink Európa legjobbjai közé (Vincze et al., 2011).

Az akadémiai érkező fiatal labdarúgók olyan tapasztalatokkal rendelkezhetnek (pl. edző, család, iskola, kortársak), melyek jelentős hatással vannak a nézetükre, magatartásukra, viselkedésükre és szabálykövetésükre (Varga, 2017). Az akadémiai érintett szabályozó dokumentumok mentén komplex edzői és nevelői tevékenységek és követelmények segítségével történik a sportoló norma- és értékorientált tevékenységeinek kialakítása és jellemének formálása (Kiss & Bognár, 2018). Az akadémiai képzés egyértelmű jellemzője az, hogy a sportolók szervezeten, az elvárt szabályok és normák szerint viselkednek az iskolában, a kollégiumban, az edzésen és a szabadidőben is (Varga et al., 2018), így biztosítva a célirányos és komplex fejlődést.

---

<sup>1</sup> [https://www.mlsz.hu/wp-content/uploads/2016/06/DP\\_glob%C3%A1lis-jelent%C3%A9s.pdf](https://www.mlsz.hu/wp-content/uploads/2016/06/DP_glob%C3%A1lis-jelent%C3%A9s.pdf)

## A labdarúgó akadémiák pedagógiai rendszere

Sportszakmai szempontból kiemelten fontosak a kornak és képességnek megfelelő célok, az edzés, a módszertan és az értékelés (Muir et al., 2011). Pedagógiai szempontból különösen jó lehetőséget nyújthatnak a csapatsportok, ahol az együttműködés és a versengés együttes megjelenése, illetve a kölcsönös függőség folyamatos nevelőhelyzeteket generál (Balogh & Trzaskoma-Bicsérdy, 2019).

Az akadémiái rendszerre jellemző a motorikus, a technikai, a taktikai, a pszichés és a pedagógiai felkészítés egysége, mely csak együttesen válhat eredményessé (Gombocz, 2005). Régóta ismert, hogy a labdarúgók igénylik az edzők figyelmét és támogatását a szakmai fejlődés mellett a mindennapos tevékenységekben is, emellett hangsúlyosnak ítélik a személyes és csapatfejlődés érdekében az edzők személyiségét és pedagógiai szerepét, tevékenységeit (Csáki et al., 2013). Ennek ellenére az eddigi kutatási eredmények azt mutatják, hogy az edzők elsősorban a teljesítményelvű tervezést és az eredményességet részesítik előnyben a pedagógiai jellegű tevékenységekkel szemben (Kiss et al., 2019). Az edzőtől elvárt szerepek és tevékenységek jelentős változásokon mennek keresztül az elmúlt évtizedekben, illetve a sportolók, a szülőök, a szurkolók, a sportvezetők és a támogatók is eltérő elvárásokat fogalmaznak meg. Az edző főbb szerepköréhez tartozik a nevelő, a tanár, a barát, a családtag, a sportszakember, a sportmenedzser, a szervező és a pszichológus (Miles, 2003), de az utánpótláskorú sportolók edzői jellemzően sportszakmai és nevelési szerepköröket látnak el (Kanczler & Nagykáldi, 2008).

Mivel a sporttevékenység során bármikor bekövetkezhet sérülés, vagy bármelyik pillanatban jöhet egy jobb képességekkel rendelkező sportoló, így a versenysport számos bizonytalansággal rendelkezik (Vestberg et al., 2012). Napjainkban egyre fontosabb a versenysport összeegyeztetése a tanulással (Egressy, 2004), mely irányvonal jelentős szerepet játszik az akadémiák rendszerében (Oláh et al., 2014). Fontos lenne ebben az edzők, a pedagógusok és a játékosok érdekeit jobban összehangolni, valamint a tanulmányok szerepét egységesen hangsúlyozni (Kiss & Bognár, 2018). A labdarúgó edzők másképp vélekednek az edzői szerepekről és a pedagógiai tevékenységekről, mint a sportolók (Kasuba, 2018). Emellett minél fiatalabbak a labdarúgók, annál kevésbé hangsúlyozzák az edző tanári, példakép jellegű, motiváló és menedzseri szerepét, mint az idősebbek (Kiss et al., 2019).

Az optimális fejlődés szempontjából meghatározó, hogy az edző a sportszakmai fejlesztés és a teljesítményközpontúság mellett milyen nevelési elvekkkel, módszerekkel és kommunikációval segíti a játékosok sokoldalú fejlődését (Kiss et al., 2019). Bizonyított, hogy amennyiben az edző következetesen és pozitívan kommunikál, és így irányítja, szabályozza a fiatalok szokásrendszerét és magatartását, az egyértelmű pozitív hatást gyakorol a fiatalok – és egyúttal a felnőttkori – sportteljesítményre (Thomas & Thomas, 1999), illetve a szocializációs folyamatokra is (Gombocz, 2004).

### Cél

A sportági utánpótlás nevelésének sikere a szisztematikus sportszakmai munka mellett jelentősen függ az edző pedagógiai tudásától és tevékenységétől (Gombocz, 2004).

Fontos, hogy a fiatalokkal foglalkozó edző speciális tudás mellett megfelelő pedagógiai szemlélettel rendelkezzen (Gombocz, 2008). Az elmúlt években már végeztek olyan empirikus kutatásokat, amelyek a labdarúgó akadémiák működését és a fiatal labdarúgók tapasztalatait, véleményét, elégedettségét, jövőképét és eredményességét mutatják be (Rábai, 2018, 2019). Vizsgálták a hazai és a határon túli akadémiák pedagógiai jellemzőit (Varga et al., 2018), illetve a fővárosi és a vidéki akadémiák működését (Rábai, 2018), az edző és a sportoló kapcsolatát (Kasuba, 2018), az edzők végzettségét (Varga, 2017), a pedagógiai döntéseket (Kiss & Bognár, 2018), valamint a játékosok pszichés és mentális jellemzőit (Csáki et al., 2017; Kiss et al., 2015). Ugyanakkor kifejezetten kevés azon hazai kutatások száma, amelyek az utánpótlásnevelésben szükséges pedagógiai igényeket, elvárásokat és jellemzőket tárják fel.

A labdarúgás utánpótlásnevelése és tehetséggondozása jellemzően az akadémiák fejlesztő műhelyeiben történik, ezért fontos szempontnak tűnik alaposan és több oldalról megismerni az akadémiákon megmutatkozó pedagógiai elvárásokat, tapasztalatokat, fejlesztő hatásokat és szerepeket. Jelen kutatás célja – kapcsolódva korábbi tudományos eredményekhez és a szakmai igényekhez – az akadémiai rendszerben a fiatal labdarúgók sportágválasztással, sikerrel és az edzői szerepekkel kapcsolatos véleményét, tapasztalatait és elvárásait bemutatni. Az elemzés során kiemelt szerepet kap a sikeresség, illetve a korosztály és a posztok mint befolyásoló tényezők.

## Módszerek

### Minta

A kutatás hazánk öt kiemelt akadémiára fókuszált. A korábbi kutatásokhoz hasonlóan (Csáki et al., 2017; Kiss et al., 2019) azokat a központokat tekintettük kiemelt akadémiának, amelyeket a Magyar Labdarúgó Szövetség megbízásából a Double Pass belga auditáló szervezet ellenőrzött és kiemelt akadémiaként jóváhagyott<sup>2</sup>. A vizsgálatban részt vevő fiatal labdarúgók korosztályuk legjobbjai, akik az Európai Labdarúgó Szövetség (UEFA) által akkreditált akadémiák képzési rendszerében a legjobb feltételek mellett a legmagasabb szintű képzést kapják Magyarországon.

A mintát (2. táblázat) az öt kiemelt akadémia összes labdarúgója alkotta (N=258), akik a sikeresség, a korosztály és a pályán betöltött pozíció (poszt) alapján eltérő módon jellemezhetőek. A kutatás során sikeresnek tekintettünk azokat a labdarúgókat, akik vagy legalább egy hivatalos nemzetközi mérkőzésen részt vettek a korosztályos válogatottakban, vagy az „A” válogatottban pályára léptek legalább egy alkalommal, vagy legalább egy hivatalos első- vagy másodosztályú felnőtt bajnoki mérkőzésen (NB1 vagy NB2) bemutatkoztak. Mindezek alapján a sikeres labdarúgók száma megközelítőleg egyharmada (n=91) a mintának, míg a nem sikeresek száma ennél több (n=167). Korábbi kutatás alapján (Rogan et al., 2011) alkalmaztuk a posztokra történő felosztást, és így a következő

<sup>2</sup> [https://szovetseg.mlsz.hu/file/newse/23626/file/20190630\\_global-report-hungary-2019\\_final---hun.pdf](https://szovetseg.mlsz.hu/file/newse/23626/file/20190630_global-report-hungary-2019_final---hun.pdf)

almintákkal dolgoztunk: kapus (n=33), védő (n=88), középpályás (n=80), támadó (n=57). A mintát emellett az akadémiai rendszer négy utánpótlás korosztálya mentén tudjuk jellemezni és összehasonlítani, melyek a versenyrendszer alapján a 16., 17., 18. és 21. életév alattiak.

2. táblázat. A korosztályok életkori jellemzői és a kérdőív reliabilitási mutatói (N=258)

| Korosztály | Elemzés | Életkor átlag | Életkor szórás | Chronbach-alfa |
|------------|---------|---------------|----------------|----------------|
| U16        | 79      | 15,72         | 0,49           | 0,79           |
| U17        | 68      | 16,63         | 0,44           | 0,85           |
| U18        | 65      | 17,23         | 0,62           | 0,86           |
| U21        | 46      | 19,02         | 1,76           | 0,78           |

Megjegyzés: U16: az a korosztály, ahol csak 16 életévnél fiatalabbak szerepelhetnek a bajnokságban.  
 U17: az a korosztály, ahol csak 17 életévnél fiatalabbak szerepelhetnek a bajnokságban.  
 U18: az a korosztály, ahol csak 18 életévnél fiatalabbak szerepelhetnek a bajnokságban.  
 U21: az a korosztály, ahol csak 21 életévnél fiatalabbak szerepelhetnek a bajnokságban.

## Adatfelvétel

Az alkalmazott kérdőív korábbi változatával végzett kutatás eredményeit már publikálták, ez a változat elsősorban a kiválasztásra, a sikerre, a tehetséggondozás sportszakmai tevékenységére, valamint kisebb részben az edző feladataira és szerepköreire kérdezett rá (Csáki et al., 2013; Kasuba, 2018; Kiss et al., 2019). A most bemutatott kutatásban használt átdolgozott kérdőív – a pedagógiai céloknak megfelelően – nyílt és zárt végű kérdéseket is tartalmazott. A kérdőív a demográfiai rész után nyílt végű kérdéseket, majd zárt kérdéseket tartalmazott.

A nyílt végű kérdések (5) az akadémisták saját magukról alkotott véleményére, tapasztalatára, jövőjére és büszkeségére irányultak. Kérdések irányultak arra, hogy a fiatal labdarúgók minek köszönhetik, hogy eljutottak egy kiemelt akadémiaira, milyen terveik vannak a felnőttkorra, valamint mire a legbüszkébbek a versenysportban és a sporton kívül. A zárt végű kérdéseknél 1-től 5-ig terjedő skálán kellett a játékosoknak meghatározni, hogy mennyire értenek egyet a különböző állításokkal a sportág választásával, a sikerrel, az edzői szerepekkel és az edzői tevékenységgel kapcsolatban. Az állításokra adott válaszokban az 5-ös érték jelentette az állítással való teljes mértékű egyetértést, az 1-es érték az állítással való teljes mértékű egyet nem értést.

## Adatelemzés és adatfelvételi eljárás

A nyílt végű kérdésekre adott válaszokat először csoportosítottuk, kategorizáltuk és kódoltuk, majd nemparaméteres  $\chi^2$ -próbakkal elemeztük. A zárt végű kérdésekre adott válaszokkal – a leíró statisztikai eljárások mellett – kétmintás t-próbát alkalmaztunk a sikeres és a nem sikeres fiatal labdarúgók közötti különbségek bemutatására, illetve egyszempontos varianciaanalízist annak megállapítására, hogy van-e különbség a korosztályok és a

különböző posztokon játszó labdarúgók között (Fischer-féle LSD Post Hoc). Az adatelemzést SPSS 23-mal végeztük.

A vizsgálat során az akadémiák vezetőinek támogatása mellett a 18 év feletti játékosok saját maguk fogadták el és írták alá az etikai nyilatkozatot. A 18 év alatti játékosok esetében a szülők tették meg ezt.

## Eredmények

Elsőként a teljes mintára vonatkozó eredményeket mutatjuk be. Először a nyílt végű kérdésekre adott válaszok, majd a zárt végűek következnek, ahol először a teljes mintára vonatkozó átlag- és szórásértékek, majd a sikeresség, a korosztályok és a posztok mentén mutatjuk be az alminták különbségeit.

A nyílt végű kérdésekre adott válaszok elemzése alapján a fiatal sportolók saját véleményük szerint azért jutottak el a kiemelt akadémiaira, mert kitartóak és szorgalmasak voltak (88,4%), kisebb részben a tehetségüket (10,5%), illetve a játék szeretetét emelték ki (1,1%) ( $\chi^2=631,087$ ,  $p<0,001$ ). A válaszadók 46,1%-a úgy gondolta, hogy minden bizonynyal fog profi szerződést kapni, 1,7%-uk abban bizakodik, hogy nemzetközi szintű labdarúgó válhat belőle, míg a többség (52,2%) nem hiszi, hogy komoly nemzetközi vagy hazai szinten fog játszani felnőtként ( $\chi^2=218,267$ ,  $p<0,001$ ).

Arra a kérdésre, hogy mire a legbüszkébbek, a korosztályos magyar bajnoki címet (71,8%), a különdíjakat (11,2%) és a kupa- vagy tornagyőzelmeket (11,2%), illetve a válogatottban szereplést (5,8%) emelték ki ( $\chi^2=346,267$ ,  $p<0,001$ ). A sporton kívüli élet területéről a jó tanulmányi eredményre (50%) a legbüszkébbek, emellett a kitartás és szorgalom (17,4%), valamint a család és a küzdeni tudás (16,3–16,3%) ( $\chi^2=75,314$ ,  $p<0,001$ ) jelent meg a válaszokban.

A fenti kérdésekre adott válaszok egyikénél sem volt kimutatható különbség a sikeresség mentén. Azonban a négy korosztály között két szignifikáns különbséget találtunk. Az U16 korosztály jóval kevésbé jelölte a kitartást és szorgalmat mint jelentős tényezőt a sikerességben, mint az idősebb társaik ( $\chi^2=17,928$ ,  $p=0,022$ ). Emellett a legfiatalabb U16 korosztály jóval büszkébb arra, hogy jó a tanulmányi eredménye, mint a többi korosztályba tartozó labdarúgó ( $\chi^2=7,978$ ,  $p=0,046$ ).

### Sportágválasztás

A kiemelt akadémiai labdarúgói elsősorban azért választották a sportágot (3. táblázat), mert úgy gondolták, hogy nekik való ( $4,53 \pm 0,94$ ), illetve mindenképp labdarúgók akartak lenni ( $4,51 \pm 1,036$ ). A sportág választásában a legalacsonyabb értékeket a következők kapták: orvos ajánlotta ( $1,13 \pm 0,499$ ), elegendő lett egy másik sportágból ( $1,14 \pm 0,585$ ), testvérem, rokonom ajánlotta ( $1,46 \pm 0,976$ ;  $1,62 \pm 1,035$ ), a lakóhelyen erre volt lehetőség ( $1,66 \pm 1,09$ ).

3. táblázat. Miért a labdarúgást választotta? Fókuszban a sikeresség (1–5) ( $n_{\text{siker}}=91$ ,  $n_{\text{nem siker}}=167$ ) (Chronbach-alfa=0,734)

|  | Átlag | Szórás | Sikeres és<br>nem siker | Átlag        | Szórás       | t/p                 |
|--|-------|--------|-------------------------|--------------|--------------|---------------------|
| Úgy éreztem, ez a nekem való sportág                 | 4,53  | 0,94   | Sikeres<br>Nem siker    | 4,57<br>4,51 | 0,96<br>0,94 | t=0,394<br>p=0,694  |
| Mindenképp labdarúgó szerettem volna lenni           | 4,51  | 1,04   | Sikeres<br>Nem siker    | 4,59<br>4,46 | 1,05<br>1,03 | t=0,881<br>p=0,379  |
| A sportág népszerűsége miatt                         | 3,13  | 1,37   | Sikeres<br>Nem siker    | 3,16<br>3,12 | 1,42<br>1,35 | t=0,200<br>p=0,841  |
| Az edzőm felfigyelt rám és elhívott                  | 2,93  | 1,52   | Sikeres<br>Nem siker    | 2,97<br>2,91 | 1,58<br>1,49 | t=0,316<br>p=0,752  |
| Megélhetésemet, anyagi biztonságomat teheti lehetővé | 2,61  | 1,44   | Sikeres<br>Nem siker    | 2,66<br>2,58 | 1,55<br>1,38 | t=0,370<br>p=0,711  |
| Barátaim is fociztak                                 | 2,47  | 1,36   | Sikeres<br>Nem siker    | 2,38<br>2,51 | 1,38<br>1,36 | t=-0,685<br>p=0,494 |
| Ez nálunk családi hagyomány                          | 2,35  | 1,95   | Sikeres<br>Nem siker    | 2,51<br>2,27 | 2,66<br>1,47 | t=0,896<br>p=0,371  |
| Szüleim ezt tanácsolták *                            | 2,27  | 1,34   | Sikeres<br>Nem siker    | 2,03<br>2,39 | 1,23<br>1,38 | t=-1,991<br>p=0,048 |
| A testnevelőm ezt a sportágat javasolta              | 1,98  | 1,32   | Sikeres<br>Nem siker    | 2,00<br>1,97 | 1,34<br>1,32 | t=0,178<br>p=0,859  |
| A médiában láttam vagy hallottam és megtetszett      | 1,91  | 1,18   | Sikeres<br>Nem siker    | 2,08<br>1,83 | 1,30<br>1,10 | t=1,027<br>p=0,305  |
| Ismerősök ezt ajánlották                             | 1,68  | 1,08   | Sikeres<br>Nem siker    | 1,58<br>1,73 | 1,00<br>1,12 | t=-0,973<br>p=0,331 |
| Lakóhelyemen csak erre volt lehetőség                | 1,66  | 1,10   | Sikeres<br>Nem siker    | 1,49<br>1,74 | 0,87<br>1,19 | t=-1,673<br>p=0,096 |
| Rokonaim tanácsolták                                 | 1,62  | 1,03   | Sikeres<br>Nem siker    | 1,51<br>1,68 | 0,94<br>1,08 | t=-1,146<br>p=0,253 |
| Testvérem ajánlotta                                  | 1,46  | 0,98   | Sikeres<br>Nem siker    | 1,36<br>1,52 | 0,84<br>1,03 | t=-1,200<br>p=0,231 |
| Elegem lett egy másik sportágból *                   | 1,14  | 0,58   | Sikeres<br>Nem siker    | 1,04<br>1,19 | 0,30<br>0,68 | t=-2,257<br>p=0,025 |
| Orvos ajánlotta                                      | 1,13  | 0,50   | Sikeres<br>Nem siker    | 1,07<br>1,17 | 0,34<br>0,56 | t=-1,439<br>p=0,151 |

Megjegyzés: A táblázat tételei az átlag szerint csökkenő sorrendben olvashatók \*  $p < 0,05$



Kiemelt akadémiai rendszer labdarúgók véleménye a sportágválasztásról, sikerességről és az edzői szerepekről

A nem sikeres labdarúgók szignifikánsan többen jelezték egyrészt azt, hogy a szülők tanácsolták nekik a sportágot, másrészt elégük lett egy másik sportágból, mint a sikeres labdarúgók ( $t=-1,991$ ,  $p=0,048$ ;  $t=-2,257$ ,  $p=0,025$ ). A korosztályok között nem volt statisztikailag lényeges különbség. A Fischer-féle LSD Post Hoc elemzés alapján a posztok között egy jelentős különbséget találtunk: a kapusok állították a legkevésbé, hogy mindenképpen labdarúgók akartak lenni ( $F=5,743$ ,  $p=0,001$ ).

### Sikeresség

A megkérdezett akadémisták válaszai alapján a siker elsősorban a kitartásnak ( $4,57 \pm 0,71$ ), a hozzáállásnak ( $4,56 \pm 0,74$ ) és a család támogatásának ( $4,18 \pm 1,01$ ) köszönhető. Az eszközök és felszerelések ( $1,91 \pm 1,01$ ), az egyesület anyagi helyzete ( $2,22 \pm 1,09$ ) és a szerencse ( $2,26 \pm 1,04$ ) mutatkozott a legkevésbé fontos tényezőnek (4. táblázat).

4. táblázat. Véleménye szerint minek köszönheti a sikereit? Fókuszban a sikeresség (1–5) ( $n_{\text{sikeres}}=91$ ,  $n_{\text{nem sikeres}}=167$ ), (Chronbach-alfa=0,841)

|   | Átlag | Szórás | Sikeres és nem sikeres | Átlag | Szórás | t/p        |
|---|-------|--------|------------------------|-------|--------|------------|
| A kitartásomnak                             | 4,57  | 0,71   | Sikeres                | 4,49  | 0,84   | $t=-1,229$ |
|   |       |        | Nem sikeres            | 4,61  | 0,63   | $p=0,220$  |
| A hozzáállásomnak                           | 4,56  | 0,75   | Sikeres                | 4,42  | 0,97   | $t=-1,715$ |
|   |       |        | Nem sikeres            | 4,63  | 0,60   | $p=0,089$  |
| Családom támogatásának                      | 4,18  | 1,01   | Sikeres                | 4,17  | 1,09   | $t=-0,101$ |
|   |       |        | Nem sikeres            | 4,19  | 0,97   | $p=0,919$  |
| A jó adottságaimnak és képességeimnek       | 3,40  | 1,16   | Sikeres                | 3,37  | 1,22   | $t=-0,297$ |
|   |       |        | Nem sikeres            | 3,42  | 1,14   | $p=0,766$  |
| Edzőm szakmai tudásának                     | 3,22  | 0,94   | Sikeres                | 3,18  | 1,05   | $t=-0,410$ |
|   |       |        | Nem sikeres            | 3,24  | 0,88   | $p=0,682$  |
| Edzőim kommunikációjának                    | 3,14  | 0,99   | Sikeres                | 3,14  | 1,02   | $t=0,041$  |
|   |       |        | Nem sikeres            | 3,14  | 0,98   | $p=0,968$  |
| Edzőm személyiségének                       | 3,13  | 1,12   | Sikeres                | 2,95  | 1,21   | $t=-1,784$ |
|   |       |        | Nem sikeres            | 3,23  | 1,07   | $p=0,076$  |
| Csapattársaimnak                            | 2,87  | 1,08   | Sikeres                | 2,92  | 1,14   | $t=0,425$  |
|   |       |        | Nem sikeres            | 2,85  | 1,06   | $p=0,671$  |
| Létesítményi feltételeknek                  | 2,72  | 1,14   | Sikeres                | 2,67  | 1,27   | $t=-0,508$ |
|   |       |        | Nem sikeres            | 2,75  | 1,08   | $p=0,613$  |
| Az egyesület és/vagy szakosztály vezetőinek | 2,63  | 1,12   | Sikeres                | 2,68  | 1,17   | $t=0,476$  |
|   |       |        | Nem sikeres            | 2,61  | 1,09   | $p=0,635$  |

## 4. táblázat folytatása

|   | Átlag | Szórás | Sikeres és<br>nem sikeres | Átlag | Szórás | t/p      |
|---|-------|--------|---------------------------|-------|--------|----------|
| Szakmai stábnak   | 2,60  | 1,06   | Sikeres                   | 2,59  | 1,07   | t=-0,115 |
|   |       |        | Nem sikeres               | 2,61  | 1,058  | p=0,909  |
| A szerencsének  | 2,26  | 1,04   | Sikeres                   | 2,25  | 1,02   | t=-0,102 |
|   |       |        | Nem sikeres               | 2,26  | 1,05   | p=0,919  |
| Egyesületem anyagi helyzetének                          | 2,22  | 1,09   | Sikeres                   | 2,17  | 1,19   | t=-0,439 |
|   |       |        | Nem sikeres               | 2,24  | 1,04   | p=0,661  |
| A sporthoz szükséges eszközöknek<br>és a felszerelésnek | 1,91  | 1,05   | Sikeres                   | 1,87  | 1,02   | t=-0,436 |
|   |       |        | Nem sikeres               | 1,93  | 1,07   | p=0,663  |

Megjegyzés: A táblázat tételei az átlag szerint csökkenő sorrendben olvashatók \* p<0,05

A sikeres és a nem sikeres labdarúgók között nem volt különbség a kérdésekre adott válaszokban, azonban a korosztályok négy szignifikáns különbséget mutattak (Fischer-féle LSD Post Hoc): (1) az U18 korosztály jóval kevésbé ítéli fontosnak azt az állítást, hogy „a kitartásnak köszönhető az eredmény” (F=3,051, p=0,029), mint a legfiatalabb U16 és U17 korosztályok; (2) a legidősebb U21 korosztály jóval kevésbé ért egyet azzal az állítással, hogy „az edző szakmai tudásának köszönhető az eredmény” (F=3,842, p=0,010), mint a három fiatalabb korosztály labdarúgói – tehát minél fiatalabb a sportoló, annál inkább fontosnak hiszi az edző szakmai tudását; (3) az U16 korosztály kevésbé ért egyet azzal az állítással, hogy a „létesítményi feltételeknek köszönhető az eredmény” (F=3,310, p=0,021), mint az U17 és U21 korosztályok; illetve (4) az U17 korosztály jelentősen fontosabbnak ítéli azt, hogy a „szakmai stábnak köszönhető az eredmény” (F=3,418, p=0,018), mint az U16 és U21 korosztályok.

A posztok között a Fischer-féle LSD Post Hoc elemzés alapján két lényeges különbség emelhető ki: (1) a támadók szignifikánsan többen hiszik, hogy a jó adottságnak köszönhető az eredmény, mint a középpályások (F=3,152, p=0,026), valamint (2) a kapusok szignifikánsan kevesebben értenek egyet azzal, hogy „a család támogatásának köszönhető az eredmény”, mint a védők, a középpályások és a támadók (F=3,428, p=0,018).

#### Az edző szerepe

Az edző szerepei (5. táblázat) közül a fiatal játékosok a motiváló szerepet emelték ki (4,14±1,066). A példakép és az oktatói szerep közepesen hangsúlyos (3,52±1,201, 3,41±1,134), ezzel szemben alig kapott jelentőséget az edző mint családtag (1,96±1,092), az edző menedzseri és szervezői szerepköre (2,53±1,262), a pszichés szerep (2,74±1,195), valamint a barát (2,82±1,225).

Kiemelt akadémiai rendszer labdarúgójának véleménye a sportágválasztásról, sikerességről és az edzői szerepekről

5. táblázat. Véleménye szerint mi az edző szerepe? Fókuszban a sikeresség (1–5) ( $n_{sikeress}=91$ ,  $n_{nem\ sikeress}=167$ )m (Chronbach-alfa=0,759)

|  | Átlag | Szórás | Sikeress és nem sikeress | Átlag | Szórás | t/p      |
|--|-------|--------|--------------------------|-------|--------|----------|
| Motiváló szerep: nagyobb teljesítményre ösztönöz           | 4,14  | 1,07   | Sikeress                 | 4,16  | 1,15   | t=0,163  |
|  |       |        | Nem sikeress             | 4,13  | 1,02   | p=0,870  |
| Példakép: tekintély, felnéznek rá                          | 3,52  | 1,20   | Sikeress                 | 3,64  | 1,28   | t=1,093  |
|  |       |        | Nem sikeress             | 3,46  | 1,16   | p=0,275  |
| Tanár: aki irányít, vezet és tanít                         | 3,41  | 1,13   | Sikeress                 | 3,29  | 1,17   | t=-1,092 |
|  |       |        | Nem sikeress             | 3,46  | 1,11   | p=0,276  |
| Kizárólag a szakmai munkáért felelős                       | 2,98  | 1,18   | Sikeress                 | 2,93  | 1,18   | t=-0,397 |
|  |       |        | Nem sikeress             | 3,00  | 1,18   | p=0,692  |
| Barát: akivel mindent meg lehet beszélni                   | 2,82  | 1,22   | Sikeress                 | 2,74  | 1,26   | t=-0,758 |
|  |       |        | Nem sikeress             | 2,87  | 1,21   | p=0,449  |
| Pszichés szerep: segít a stresszt elviselni                | 2,74  | 1,19   | Sikeress                 | 2,78  | 1,35   | t=0,276  |
|  |       |        | Nem sikeress             | 2,73  | 1,11   | p=0,783  |
| Menedzser szerep: irányítja, szervezi, egyengeti a jövőmet | 2,53  | 1,26   | Sikeress                 | 2,55  | 1,34   | t=0,221  |
|  |       |        | Nem sikeress             | 2,51  | 1,22   | p=0,826  |
| Szinte családtag   | 1,96  | 1,09   | Sikeress                 | 1,89  | 1,14   | t=-0,684 |
|  |       |        | Nem sikeress             | 2,00  | 1,07   | p=0,494  |

Megjegyzés: A táblázat tételei az átlag szerint csökkenő sorrendben olvashatók \* p<0,05

A sikeress és a nem sikeress labdarúgók között nem volt szignifikáns különbség ezekben a kérdésekben, ám a korosztályok között két kérdésben is (Fischer-féle LSD Post Hoc). A legidősebb U21 korosztály szignifikánsan kevesebb jelentőséget tulajdonít annak, hogy az edző „segít a stresszt elviselni” (F=3,138, p=0,026), mint az U17 és U18 korosztályok; és „motivál, teljesítményre ösztönöz” (F=4,454, p=0,005), mint az összes fiatalabb játékos (U16, U17 és U18). A Fischer-féle LSD Post Hoc elemzés alapján a posztok között egy különbség volt kimutatható: a kapusok szignifikánsan alacsonyabb értékkel jellemezték a „motivál, teljesítményre ösztönöz” és a „menedzserként irányít” edzői szerepet, mint a középpályások és a támadók (F=2,941, p=0,034; F=2,977, p=0,032).

### Az edző feladatai

A legmagasabb értékek (6. táblázat) az edző feladatai közül az előrelátás és a célok megtervezése volt ( $4,23 \pm 0,97$ ), míg a legalacsonyabbat a teljesítményorientáltság ( $2,67 \pm 1,216$ ) és a menedzseri, szervezői feladatok kapta ( $2,53 \pm 1,262$ ). Szintén alacsony értékeket kapott az, hogy szeretnék, hogy többet foglalkozzon az edző a sportolóval ( $3,00 \pm 1,175$ ) és a magánéletben is számíthatassanak rá ( $3,04 \pm 1,313$ ).

6. táblázat. Véleménye szerint mi az edző feladata? Fókuszban a sikeresség (1–5)  
( $n_{\text{siker}}=91$ ,  $n_{\text{nem siker}}=167$ )m (Chronbach-alfa=0,729)

|   | Átlag | Szórás | Sikeres és<br>nem siker | Átlag        | Szórás       | t/p                 |
|---|-------|--------|-------------------------|--------------|--------------|---------------------|
| Előrelátás, megtervezi a feladatokat és célokat tűz ki      | 4,23  | 0,97   | Sikeres<br>Nem siker    | 4,16<br>4,27 | 1,18<br>0,85 | t=-0,749<br>p=0,455 |
| Vezető és irányító tevékenység                              | 3,83  | 1,12   | Sikeres<br>Nem siker    | 3,97<br>3,75 | 1,19<br>1,08 | t=1,389<br>p=0,166  |
| Elsősorban a csapategység kialakítására figyeljen           | 3,79  | 0,96   | Sikeres<br>Nem siker    | 3,83<br>3,77 | 1,10<br>0,88 | t=0,450<br>p=0,653  |
| Partnerként működjön együtt velem                           | 3,50  | 1,18   | Sikeres<br>Nem siker    | 3,46<br>3,52 | 1,25<br>1,15 | t=-0,336<br>p=0,737 |
| Elsősorban az egyéni fejlődésre figyeljen                   | 3,22  | 0,98   | Sikeres<br>Nem siker    | 3,24<br>3,21 | 1,15<br>0,89 | t=0,180<br>p=0,858  |
| Gyakran beszéljük meg az aktuális dolgokat                  | 4,23  | 0,97   | Sikeres<br>Nem siker    | 3,38<br>3,14 | 1,28<br>1,17 | t=1,428<br>p=0,155  |
| A magánéletben is számíthatnak rá                           | 3,83  | 1,12   | Sikeres<br>Nem siker    | 3,07<br>3,03 | 1,39<br>1,28 | t=0,177<br>p=0,860  |
| Szeretném, ha többet foglalkozna velem                      | 3,79  | 0,96   | Sikeres<br>Nem siker    | 2,87<br>3,07 | 1,24<br>1,14 | t=-1,198<br>p=0,232 |
| A mérkőzésre való felkészülés az elsődleges tevékenysége    | 3,50  | 1,18   | Sikeres<br>Nem siker    | 3,13<br>2,77 | 3,64<br>1,08 | t=1,135<br>p=0,257  |
| Teljesítményorientált, az eredménynek rendeljen alá mindent | 3,22  | 0,98   | Sikeres<br>Nem siker    | 2,74<br>2,64 | 1,24<br>1,21 | t=0,590<br>p=0,556  |

Megjegyzés: A táblázat tételei az átlag szerint csökkenő sorrendben olvashatók \* p<0,05

A sikeres és a nem sikeres labdarúgók között nem volt érdemi különbség ezekben a kérdésekben. Azonban a korosztályok között három különbséget találtunk (Fischer-féle LSD Post Hoc): (1) az U18 korosztály jóval kevésbé ért egyet azzal az állítással, hogy az edző „előrelátó, előre megtervezi a feladatokat, célokat tűz ki” (F=2,765, p=0,043), mint az U16 és U17 korosztályok; (2) az U21 korosztály jóval fontosabbnak ítéli azt az állítást, hogy az edző „teljesítményorientált, csak az eredmény fontos” (F=5,329, p=0,001), mint a fiatalabb korosztályokhoz tartozók (U16, U17 és U18); illetve (3) az U21 korosztály jóval kevésbé ért egyet azzal, hogy az edző „elsősorban az egyéni fejlődésre figyel” (F=2,906, p=0,036), mint az U17 és U18 korosztályok.

A Fischer-féle LSD Post Hoc elemzés alapján a posztok között két különbséget találtunk. A kapusok jóval kevesebben fejezték ki azt, hogy szeretnék, ha többet foglalkozna velük az edző, mint a védők (F=2,727, p=0,045). A középpályások viszont jóval hangsúlyosabbnak ítélték azt, hogy gyakran megbeszéljük az aktuális dolgokat az edzőkkel, mint az összes többi poszton játszó labdarúgó (kapus, védő, támadó) (F=3,238, p=0,023).

## Megbeszélés

Hasonlóan az általános neveléstudományi területhez, a labdarúgás színvonalának emeléséhez és sikerességéhez is elsősorban a fiatalok tudatos és szisztematikus fejlesztésére van szükség. A labdarúgásban a legtöbbet vizsgált motoros, antropometriai, pszichés tényezők mellett a pedagógiai elvek szerepe is további vizsgálatokra érdemes (Csáki et al., 2013).

Korábbi vizsgálatok alapján jelentős szerepet kap az, hogy a sportoló hogyan az edző szakmai ítéleteiben és tervezésében, bízjon hozzáértésében, valamint legyen példamutató, megértő és tudjon motiválni (Gombocz & Gombocz, 2006). Jelen tanulmány megerősíti azt, hogy a fiatal labdarúgók szerint az edző szerepe elsősorban a motiválás, valamint elsődleges feladata a célok pontos megtervezése. Az akadémiai rendszerben a fiatal játékosok jobban hisznek abban, hogy saját szorgalmuk és hozzáállásuk, illetve a család támogató ereje segíti őket a siker elérésében, mint a szakmai stábben, az edzők tudásában, kompetenciákban és a klub feltételeiben. Minden bizonnyal a hozzáállás és a kitartás hangsúlyozása a játékosok magas énhatékonyság érzésére és önbizalomra utal, illetve megfelelő alapot adhat a fejlődéshez és a teljesítmény javulásához. A motiváció és a kitartás szerepe abban is megjelenik, hogy a játékosok nagy valószínűséggel azért végzik a tevékenységet, mert saját céljaiknak, elvárásaiknak akarnak megfelelni, hiszen ez elengedhetetlen feltétele a sikerességnek.

A fiatal játékosok közül legtöbbször a bajnoki címükre büszkék, amit a kiemelt akadémia labdarúgói jóval többször élvezhetnek, mint a többi akadémia sportolói. A sportágválasztásában legfontosabb tényező az volt, hogy mindenképp labdarúgók szerettek volna lenni, ami szorosan kapcsolódik a hozzáállás kérdésköréhez. A válaszadók majdnem fele profi szerződésben reménykedik, holott erre kevés lehetőség mutatkozik. Fontos eredmény, hogy a labdarúgók fele büszke a tanulmányi eredményére, ami alátámaszthatja azt, hogy fontosnak tartják a versenysport mellett a felnőtt életre való felkészülést. Mivel a játékosok kis része bízik csak a profi szerződésben, így örömteli és érthető is, hogy a tanulmányukra is odafigyelnek.

A labdarúgó akadémia neveléstudományi aspektusait vizsgálva növekszik azon publikációk száma, amelyekben a hazai és a nemzetközi jelleg, illetve a korosztály kapott nagyobb hangsúlyt. Ezzel szemben a posztok közötti különbségek eddig kisebb szerepet kaptak, a sikeresség kérdésköre pedig egyelőre nem kapott figyelmet.

A jelen kutatás azt találta, hogy a sikeres és a kevésbé sikeres labdarúgók között minimális különbség van a sportágválasztásban és az edzői szerepek és feladatok megítélésében. A sikeresség meghatározása a válogatott és a magasabb osztályban való szereplésre irányult. Tény, hogy eleve egy szigorú kiválasztási rendszeren keresztül kerülnek be a játékosok a kiemelt akadémiaikba, így mindannyian korosztályuk legjobbjai közé tartoznak, tehát tehetségesnek számítanak. A kevésbé sikeres labdarúgók sokkal inkább szülői javaslatra választották a labdarúgást, mint a sikeresebb társaik. Emellett a nem sikeres játékosok többen jelezték, hogy elégük lett egy másik sportágból, és azért választották a labdarúgást.

A posztok tekintetében több lényeges különbség volt kimutatható. Ismert, hogy a kapusok különböznek a mezőnyjátékosoktól a mentális, pszichés, a motorikus és humánbiológiai jellemzőkben is (Cossio-Bolanso et al., 2012; Rogan et al., 2011). A kapus egy nagyon speciális poszt a csapatban, a posztok közül ez a leginkább bizalomra épített (Csáki et al., 2017). A kapus a csapat leghátsó embere, ha hibázik, akkor a csapat nagy valószínűséggel gólt kap. A kapus teljesítményének tehát nagyobb a súlya, mint a játékosnak, ezért a felelősség és az ezzel járó teher is nagyobb. Nem hiába tartja a mondás a labdarúgó berkeken belül, hogy a csapat összeállítását úgy kell kezdeni, hogy „végy egy jó kapust”. A kapus és kapusedző kapcsolat is szorosabb, mint a mezőnyjátékos és a vezetőedző kapcsolat.

A korosztályok által korábban kimutatott különbségeket jelen tanulmány is megerősítette. Ennek egyik oka, hogy a korosztályok vezetőedzői különböző szakemberek voltak, akiknek a személyiségük és habitusuk is eltérő lehet. Az U16-os, U17-es korosztályok motiváltak, bíznak a klubban, az edzőben és önmagukban is. Az U18-as, U19-es korosztályokban azok a játékosok vannak többnyire, akikre a felsőbb bajnokságok csapatai (NB1, NB2, NB3) nem számítanak. Ebből fakadhat az, hogy az edző felé kevesebb bizalmat mutatnak, emellett a klubban sem, és valamennyire önmagukban is jóval kevésbé bíznak, mint pár évvel korábban.

Korábbi kutatásainkban bemutattuk (Csáki et al., 2013), hogy a fiatal labdarúgók magas értékkel jellemezték az edzők tanári és példakép szerepét, illetve az U18-as korosztály eltérő jellemzőket mutat (Kiss et al., 2019). Az tapasztalható, hogy minél közelebb kerülnek a fiatal labdarúgók a képzési időszak végéhez, az eredménycentrikusság mellett annál inkább a folyamatos egyéni jó teljesítmény határozza meg a sikerességet. Az idősebb korosztályok esetében a mérkőzéseken elkövetett hibák akár a későbbi profi szerződés létrejöttét is veszélyeztethetik (Kiss et al., 2015).

A tehetséggondozás sikerességére külső és belső faktorok is hatnak (Lawrence, 2008; Reilly et al., 2000). A tehetséggondozásban fontos az edző és a család szerepe mint külső, illetve a hozzáállás és a kitartás mint belső tényezők (Vernacchia et al., 2000). Jelen kutatásunk eredménye is rávilágít arra, hogy az edző kiemelt figyelmet kap a sportolók részéről, ugyanakkor eltérő vélemények és elvárások mutatkoznak az edzői szerepekről és feladatokról (Kiss et al., 2019).

A játékosok válaszai azt mutatják, hogy az edzőnek jó tanárnak kell lennie, aki tudatosan irányít és oktat, valamint fontos a példakép szerep is. A játékosok véleménye alapján is fontos, hogy az edző a civil életben is segítsen. Ennek elsődleges oka az lehet, hogy a labdarúgó akadémiák játékosai több alkalommal kerülnek komolyabb magánéleti döntési szituációk, illetve jövőjüket meghatározó választások elé (pl. továbbtanulás, sport és sporton kívüli karrierválasztás). Mivel kollégiumban laknak, elsősorban a család távolléte miatt fordulhatnak tanácsért, segítségért a párkapcsolatokat érintő kérdésekben is az edzőhöz, amihez erős és kölcsönös bizalomra van szükség.

Kutatásunk eredménye megerősítette azt, hogy az edzői munka életkorspecifikus elveket és pedagógiai gyakorlatot igényel. Emellett azt is, hogy az edzőknek az utánpótlásnevelés, az edzői szerepek és tevékenységek során kiemelt figyelmet érdemes szentelni a posztokra.

A sportolói tevékenység rendezett és szervezett magatartásformát igényel, mely során a pozitív személyiségvonások megerősödhetnek, és a közösség érdekei mentén fejlődnek (Makszin, 2012). A labdarúgók kiválasztása és fejlesztése a sportági profilok mentén évenként át történik (Figueiredo et al., 2009), mely segítségével válhat a tehetséggondozás a sportoló részéről tudatos folyamattá, illetve meghatározó lehet a professzionális labdarúgóvá válás útján (Vaeyens et al., 2006).

Az eredmények alapján az edzők elsődleges feladata a tanítványaik motiválása és maximális teljesítményre való ösztönzése, valamint az, hogy ők a szakmai munkáért felelős személyek, akik előre megtervezik a feladatokat. A pedagógiai felkészültség – az elméleti alapok mellett – a gyakorlatban jelentős nevelési feladatokat jelent (Gombocz, 2010).

A labdarúgó akadémiákon történő képzés vizsgálata során felmerülhet a kérdés, hogy kinek és minek van kiemelkedő szerepe a profi labdarúgóvá válás folyamatában. Az edző–szülő–versenyző–akadémia négyyszögön belül optimális kommunikáció és szerepek szükségesek ahhoz, hogy a sportolóvá nevelés elérje célját. A labdarúgó akadémia megfelelő környezet lehet az elitképzés során, azonban az itt folyó munka önmagában még nem garancia a sikerre. A továbbiakban érdemes vizsgálni a labdarúgó edző tapasztalatait, szerepeit és tevékenységeit is a teljesítményközpontúság és a személyiségfejlesztés oldalairól. Fontos szegmens lehet az akadémia filozófiája, szellemisége, ami többi külső és belső tényezővel együtt fejti ki hatásait az utánpótlásnevelés folyamatában.

## Irodalom

- Balogh, J., & Trzaskoma-Bicsérdy, G. (2019). Különbségek a magyar kosárlabdaedzők szerep- és feladatértékelésében pedagógiai és sportszakmai nézeteik tükrében. *Neveléstudomány*, 3–4, 93–106. doi: [10.21549/ntny.28.2019.4.2](https://doi.org/10.21549/ntny.28.2019.4.2)
- Bognár, J. (Ed.). (2009). *Tanulmányok a kiválasztás és a tehetséggondozás köréből*. Budapest: Magyar Sporttudományi Társaság.
- Brown, J. (2001). *Sports talent. How to identify and develop outstanding athletes*. Champaign, IL: Human Kinetics.
- Christensen, M. K. (2009). „An eye for talent”: Talent identification and the „practical sense” of top level soccer coaches. *Sociology of Sport Journal*, 26(3), 365–382. doi: [10.1123/ssj.26.3.365](https://doi.org/10.1123/ssj.26.3.365)
- Cossio-Bolanos, M., Portella, D., Hespanhol, JE., Fraser, N., & Arruda, M. (2012). Body Size and Composition of the Elite Peruvian Soccer Player. *Journal of Exercise Physiology Online*, 15(3), 30–38.
- Czövek, A. (2017). Tanárszerepek – tanítás és esélyteremtés. In J. Karlovitz, János (Ed.), *Válogatott tanulmányok a pedagógiai elmélet és szakmódszertanok köréből* (pp. 241–248). Komárno, Szlovákia: International Research Institute.
- Csáki, I., Bognár, J., Trzaskoma-Bicsérdy, G., Zalai, D., Mór, O., Révész, L., & Gécz, G. (2013). A sportágválasztás, a tehetséggondozás és az edző-sportoló kapcsolat vizsgálata elit utánpótláskorú labdarúgók körében. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 3(55), 9–16.
- Csáki, I., Szakály, Zs., Fózer-Selmeci, B., Kiss, Z., & Bognár, J. (2017). Psychological and anthropometric characteristics of a Hungarian elite football academy's players. *Physical Culture and Sport Studies and Research*, 73(1), 15–26. doi: [10.1515/pcssr-2017-0002](https://doi.org/10.1515/pcssr-2017-0002)
- Egressy, J. (2004): Élsport vagy továbbtanulás? *Magyar Sporttudományi Szemle*, 5(2–3), 56–61.

- Figueiredo, A. J., Gonçalves, C. E., Coelho-e-Silva, M. J., & Malina, R. M. (2009). Characteristics of youth soccer players who drop out, persist or move up. *Journal of Sports Sciences*, 27(9), 883–891. doi: [10.1080/02640410902946469](https://doi.org/10.1080/02640410902946469)
- Gergely, Gy. (2002). A pedagógiai tevékenységrendszer komponens rendszere. *Új Pedagógiai Szemle*, 52(5), 3–13.
- Gombocz J. (2010). *Sport és nevelés*. Keszthely: Balaton Akadémia Kiadó.
- Gombocz, J. (2004). A testnevelő tanár és az edző pedagógiai szerepe. In E. Bíróné Nagy (Ed.) *Sportpedagógia* (pp. 147–172). Budapest–Pécs: Dialóg Campus Kiadó.
- Gombocz, J. (2005). A sportegyesület, a nevelés helyszíne. *Kalokagathia*, 43(1–2), 27–36.
- Gombocz, J. (2008). Sport és nevelés. *Magyar Edző: Módszertani és Továbbképző Folyóirat*, 11(3), 34–35.
- Gombocz, J., & Gombocz, G. (2006). Utánpótláskorú sportolók véleménye edzőjükről (Az ideális és a reális edző képe 14-16 éves kosárlabdázó fiúk ítéleteiben). *Kalokagathia*, 44(1–2), 76–85.
- Gyömbér, N., & Kovács, K. (2012). Maradj mozgásban, avagy a motiváció szerepe. In N. Gyömbér & K. Kovács (Eds.), *Fejben dől el. Sportpszichológia mindenkinek* (pp. 95–121). Budapest: Noran Libro.
- Hoffmann, R. (2002). A tanár-diák kapcsolat változásai. *Új Pedagógiai Szemle*, 52(7–8), 18–27.
- Kanczler, I., & Nagykáldi, Cs. (2008). A sportoló képe a reális és az ideális edzőről. *Kalokagathia*, 46(2–3), 152–159.
- Kasuba, M. (2018). Az edző-sportoló kapcsolat egy labdarúgó akadémián. *Educatio*, 27(1), 121–128. doi: [10.1556/2063.27.2018.1.10](https://doi.org/10.1556/2063.27.2018.1.10)
- Kiss, Z., & Bognár, J. (2018). Fiatal labdarúgók bevalását befolyásoló nevelési tényezők: Egy kiemelt akadémia döntéseinek tanulságai. In O. Endrődy-Nagy, A. Fehérvári (Eds.), *Innováció, kutatás, pedagógusok* (pp. 103–119). Budapest: Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete (HERA).
- Kiss, Z., Csáki, I., & Bognár, J. (2019). Magyar és határon túli bentlakásos labdarúgó akadémia sajátosságai az edző szerepe és jellemzői tekintetében. *Különleges Bánásmód*, 5(2), 7–18.
- Kiss, Z., Főzer-Selmei, B., Csáki, I., & Bognár, J. (2015). Bentlakó labdarúgó-korosztályok pszichés-mentális jellemzői. *Mentálhigiéné és Pszichoszomatika*, 16(4), 331–347. doi: [10.1556/0406.16.2015.4.2](https://doi.org/10.1556/0406.16.2015.4.2)
- Kun, I., & Tóth, L. (2010). Tehetség a labdarúgásban. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 11(41), 37–41.
- Lawrence, I. (2008). Talent identification in soccer: A critical analysis of contemporary psychological research. *Soccer Journal*, 53(4), 9–14.
- Makszin, I. (2012). *A testnevelés elmélete és módszertana*. Budapest-Pécs: Dialóg Campus Kiadó.
- Meylan, C., Cronin, J., Oliver, J., & Hughes, M. (2010). Talent identification in soccer: The role of maturity status on physical, physiological and technical characteristics. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 5(4), 571–592. doi: [10.1260/1747-9541.5.4.571](https://doi.org/10.1260/1747-9541.5.4.571)
- Miles, A. (2003). *What is sport coaching? (Coaching essentials)*. Leeds, UK: Coachwise Solutions.
- Mills, A., Butt, J., Maynard, I., & Harwood, C. (2012). Identifying factors perceived to influence the development of elite youth football academy players. *Journal of Sports Sciences*, 30(5), 1593–1604. doi: [10.1080/02640414.2012.710753](https://doi.org/10.1080/02640414.2012.710753)
- Muir, B., Morgan, G., Abraham, A., & Morley, D. (2011). Developmentally appropriate approaches to coaching children. In Stafford, I. (Ed.), *Coaching children in sport* (pp. 17–37). London: Routledge. doi: [10.4324/9780203850688-11](https://doi.org/10.4324/9780203850688-11)
- Oláh, D., Hegedüs, F., & Bognár, J. (2014). *A sportolói karrier és a tanulás kapcsolatának vizsgálata élvonalbeli labdarúgók körében*, *Acta Universitatis de Carolo Eszterházy Nominatae. Sectio Sport*, 45, 5–15.
- Petitpas, A. J., Cornelius, A., & Van Raalte, J. (2008). Youth development through sport: It's all about relationship. In N. L. Holt (Ed.), *Positive youth development through sport* (pp. 61–70). London: Routledge.



Kiemelt akadémiai rendszer labdarúgójának véleménye a sportágválasztásról, sikerességről és az edzői szerepekről

- Rábai, D. (2018). Lila-fehér mezben. *Iskolakultúra*, 28(3–4), 53–63.
- Rábai, D. (2019). Labdarúgó akadémisták rekrutációjának és elégedettségének vizsgálata a fővárosi és a vidéki akadémiák tükrében. *Iskolakultúra*, 29(10), 85–97. doi: [10.14232/iskkult.2019.10.85](https://doi.org/10.14232/iskkult.2019.10.85)
- Reilly, T., Williams, A. M., Nevill, A., & Franks, A. (2000). A multidisciplinary approach to talent identification in soccer. *Journal of Sports Sciences*, 18(9), 695–702. doi: [10.1080/02640410050120078](https://doi.org/10.1080/02640410050120078)
- Reilly, T., Williams, M. A., & Richardson, D. (2003). Identifying talented players. In T. Reilly, M. A. Williams (Eds), *Science and soccer* (pp. 79–85). London: Routledge.
- Rogan, S., Hilfiker, R., Clalys, R. C., & Taeytnansa, J. (2011). Position-specific and team-ranking-related morphological characteristics in German amateur soccer players – A descriptive study. *International Journal of Applied Sports Sciences*, 23(1), 168–182. doi: [10.24985/ijass.2011.23.1.168](https://doi.org/10.24985/ijass.2011.23.1.168)
- Thomas, K. T., & Thomas, J. R. (1999). What squirrels in the trees predict about expert athletes. *International Journal of Sport Psychology*, 30(2), 221–234.
- Vaeyens, R., Malina, R. M., Janssens, M., Renterghem, B. Van, Bourgois, J., Vrijens, J., & Philippaerts, RM. (2006). A multidisciplinary selection model for youth soccer: The Ghent Youth Soccer Project. *British Journal of Sports Medicine*, 40(11), 928–934. doi: [10.1136/bjism.2006.029652](https://doi.org/10.1136/bjism.2006.029652)
- Varga, D. (2017). Coaches: Pedagogues of sport? Methodological attempt to study the pedagogical beliefs of Hungarian football coaches. *Physical Culture and Sport Studies and Research*, 76(1), 23–34. doi: [10.1515/pcssr-2017-0027](https://doi.org/10.1515/pcssr-2017-0027)
- Varga, D., Földesi, Gy., & Gombocz, J. (2018). Declared pedagogical values of coaches at Hungarian football academies. *Physical Culture and Sport Studies and Research*, 77(1), 17–24. doi: [10.2478/pcssr-2018-0002](https://doi.org/10.2478/pcssr-2018-0002)
- Varga, D., Kovács, E., & Gombocz, J. (2018). Edzők gyermekfelfogása a magyarországi labdarúgó akadémiákon. *Magyar Sporttudományi Szemle*, 19(1), 44–50.
- Vernacchia, R. A., McGuire, R. T., Reardon, J. P., & Templin, D. P. (2000). Psycho-social characteristics of Olympic track and field athletes. *International Journal of Sport Psychology*, 31(1), 5–23.
- Vestberg, T., Gustafson, R., Maurex, L., Ingvar, M., & Petrovic, P. (2012). Executive functions predict the success of top-soccer players. *PLOS ONE* 7(4), e34731. doi: [10.1371/journal.pone.0034731](https://doi.org/10.1371/journal.pone.0034731)
- Vincze, G., Bognár, J., Csáki, I., & Géczy, G. (2011). A labdarúgás szakmai elitjének véleménye a sportág jelenlegi helyzetéről. *Kalokagathia*, 2–4, 264–277.
- Vincze, G., Fügedi, B., Dancs, H., & Bognár, J. (2008). The effect of the 1989–1990 political transition in Hungary on the development and training of football talent. *Kinesiology*, 40(1), 50–60.
- Viswanath, U., White, J., Georgiou, A., Iga, J., & Drust, B. (2012). Talent identification in youth soccer. *Journal of Sports Sciences*, 30(15), 1719–1726. doi: [10.1080/02640414.2012.731515](https://doi.org/10.1080/02640414.2012.731515)
- Williams, A. M., & Franks, A., (1998). Talent identification in soccer. *Sports, Exercise and Injury*, 4, 159–165.
- Williams, A. M., & Reilly, T. (2000). Talent identification and development in soccer. *Journal of Sports Sciences*, 18(9), 657–667. doi: [10.1080/02640410050120041](https://doi.org/10.1080/02640410050120041)

Bognár József és Csáki István

## ABSTRACT

### PLAYERS FROM ELITE SOCCER ACADEMIES ON CHOICE OF SPORTS ACTIVITIES, SUCCESS AND THE ROLES OF THE COACH

József Bognár & István Csáki

The focus of the youth development program is not exclusively based on objective test results, complex coaching and controlled educational impacts also play a significant role in the process. Football academies emphasize unity in the development of motor, technical, tactical, psychological and pedagogical components. It is also of consequence what educational principles, methods the coach uses, and how they communicate to support the team's as well as each and every player's development. The purpose of this study was to describe the opinion, experience and expectations of young players from elite football academies as regards their choice of sports activities, success, and the roles and functions of the coach. During the analysis, special emphasis was put on the role of success, age and player position. Players from five elite football academies in Hungary participated (N=258) in this study. Open- and closed-ended questions relating to players' future expectations, choice of sports activities, success, role and actions of coaches were used for data collection. According to our results, players chose football because they believed they were talented in it, and they wanted to be players. It was their perseverance and diligence, and also the support of their family that helped them become players at an elite academy. Players considered motivating as the most important role of the coach. Players perceived that the most important function of the coach was goal setting and future orientation. Only small differences were found in the responses of successful and non-successful players as regards their opinion and experience, however more meaningful differences were established based on age and playing position. Our results confirm that coaches' work should involve age-specific educational principles and practices on a daily basis. It is also important to highlight that coaches in youth development programs need to represent a number of future-oriented roles and functions.

Magyar Pedagógia, 120(3). 229–246. (2020)  
DOI: 10.17670/MPed.2020.3.229

Levelezési cím / Address for correspondence:

Bognár József, Eszterházy Károly Egyetem, H-3300 Eger, Eszterházy tér 1.  
Csáki István, Testnevelési Egyetem, H-1123, Budapest, Alkotás u. 44.